บทที่ 2

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรั่วซึมอากาศ

โดยปกติแล้วจุดประสงค์หลักในการนำอากาศภายนอก มาใช้ในอาคารเพื่อระบายอากาศ หรือทำให้อากาศที่สกปรกที่เกิดขึ้นจากการใช้งานอาคารน้อยลงหรือหมดไป สำหรับอาคารที่ตั้งอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้น (Hot Humid Climate) อากาศภายนอกยังถูกนำมาใช้ในการสร้างสภาวะน่าสบาย (Comfort Zone) ให้กับผู้ใช้อาคาร โดยอาศัยการไหลเวียนอากาศธรรมชาติ (Natural Ventilation) อีกประการหนึ่งด้วย แต่สำหรับอาคารที่มีการปรับอากาศในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นแล้ว การที่อากาศภายนอกเข้าสู่ภายในอาคารเป็นจำนวนมาก จะทำให้เครื่องปรับอากาศต้องสูญเสียพลังงานเป็นจำนวนมากในการกำจัดความร้อนและความชื้น ที่เข้าสู่ภายในอาคารพร้อมกับอากาศภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุของการสิ้นเปลืองพลังงานอย่างมหาศาล ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจในเรื่องการไหลเวียนของอากาศ และการรั่วซึมของอากาศ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการรั่วซึมของอากาศภายนอกเข้าสู่ภายในอาคาร เพื่อนำไปสู่การสร้างแบบประเมินการรั่วซึมของอากาศภายนอกในอาคารปรับอากาศ

2.2 การไหลเวียนอากาศ (Ventilation)

คือ อากาศภายนอกที่ผ่านเข้าสู่อาคารโดยความตั้งใจ หรือถูกออกแบบให้เกิดการไหลเวียนของอากาศเข้าสู่อาคารอย่างตั้งใจและได้มีการคิดคำนวณไว้ก่อนแล้ว สามารถที่จะแบ่งแยกย่อยออกได้อีกเป็น 2 ลักษณะ คือ

การไหลเวียนของอากาศธรรมชาติ (Natural Ventilation) คือ การไหลเวียนของอากาศเข้าอาคารที่เกิดจากธรรมชาติ ผ่านทางช่องเปิดต่าง ๆ เช่น ประตู หน้าต่าง และกรอบของอาคารที่ได้ถูกออกแบบไว้แล้ว โดยการเกิดจากธรรมชาติหรือการออกแบบให้เกิดความแตกต่างของความดันอากาศโดยฝีมือมนุษย์

การไหลเวียนอากาศแบบบังคับ (Forced Ventilation) คือ การไหลเวียนของอากาศเข้าอาคารโดยการออกแบบ บังคับจากเครื่องกล มีการใช้พัดลมในการนำอากาศเข้าและออกจากอาคารผ่านทางช่องรับลมเข้าและช่องระบายอากาศ (Air Intake and Air Exhaust) หรือสามารถที่จะเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่าการไหลเวียนอากาศโดยเครื่องกล Mechanical Ventilation (Ashrae : 1997)

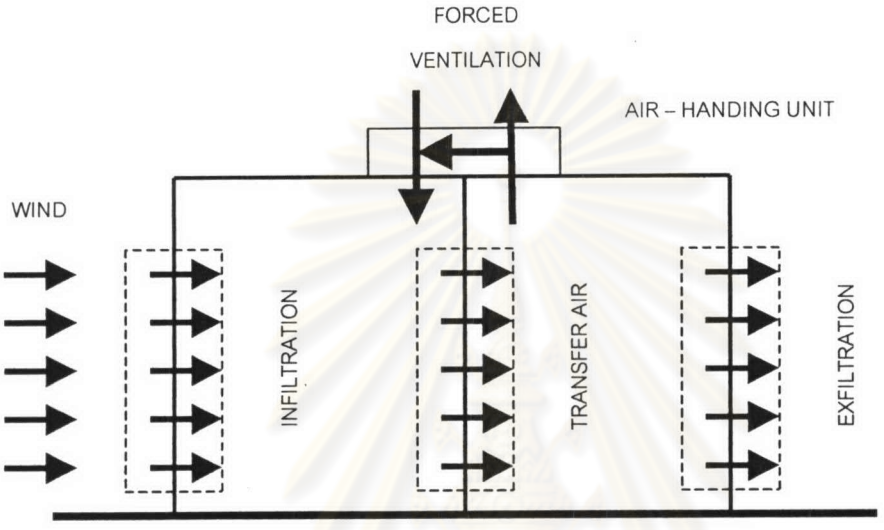

รูปภาพที่ 2.1 อาคาร 2 ชั้น ที่มีการใช้ forced ventilation infiltration และ exfiltration (ASHRAE 1997 : p25.1)

2.3 การรั่วซึมของอากาศ (Infiltration)

คือ การไหลผ่านเข้าสู่อาคารของอากาศภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ผ่านทางรอยแตกหรือช่องเปิดที่ไม่เป็นที่ต้องการให้อากาศไหลผ่านเข้ามาและการรั่วซึมของอากาศผ่านทางการใช้งานปกติของทางเข้า ประตู หน้าต่าง Infiltration หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การรั่วซึมของอากาศ (Air Leakage) เข้าสู่อาคารนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีการไหลของอากาศอีกประเภท คือ การรั่วซึมของอากาศภายในออกสู่นอกอาคารหรือ Exfiltration

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรั่วซึมของอากาศเข้าสู่ภายในอาคารสามารถแบ่งได้ดังนี้

2.3.1 ปัจจัยทางด้านที่ตั้งอาคาร

2.3.2 ปัจจัยทางด้านรูปทรงอาคาร ช่องเปิดและผนังอาคาร

2.3.3 ปัจจัยทางด้านผู้ใช้อาคารและระบบเครื่องกลที่ใช้ภายในอาคาร

โดยปัจจัยทั้ง 3 นี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อการใช้พลังงานในการปรับอากาศภายในอาคารทั้งสิ้น

2.3.1 ปัจจัยด้านที่ตั้งอาคาร

ที่ตั้งอาคารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรั่วซึมของอากาศจากภายนอกเข้าสู่ภายในอาคาร เนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีอาคารหลากหลายประเภท ซึ่งความสูงของอาคารแตกต่างกัน ถ้าอาคารเหล่านั้นตั้งอยู่ใกล้กันมาก ก็จะส่งผลต่อทิศทางการเคลื่อนที่ของกระแสลม อาคารที่อยู่ด้านหน้าก็จะได้รับอิทธิพลของลมอย่างเต็มที่ ในขณะที่อาคารด้านหลังก็จะอยู่ในตำแหน่งเงาลม ทำให้ไม่ได้รับอิทธิพลของลมมากเท่ากับอาคารด้านหน้า ซึ่งจะตรงกันข้ามกับอาคารที่ตั้งอยู่ในที่โล่ง ที่มีระยะห่างจากอาคารแวดล้อมหลายเท่าของความสูงอาคารที่เดียว อาคารเหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากลมอย่างเต็มที่ และถ้ากระแสลมที่พัดมามีความเร็วมากอิทธิพลของการรั่วซึมของอากาศก็จะมีมากตามไปด้วย

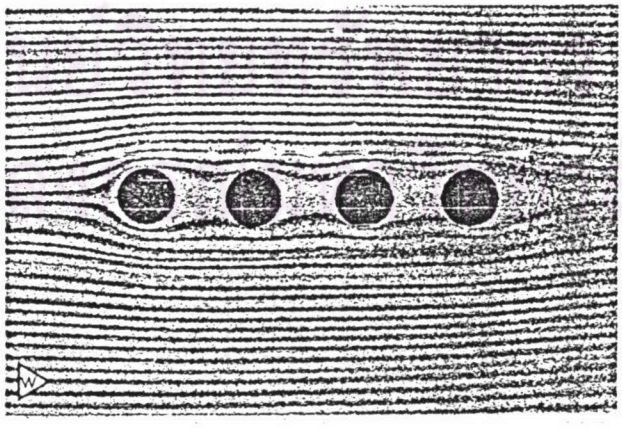

รูปที่ 2.2 แสดงอิทธิพลของลมที่มีต่ออาคารที่มีระยะห่างระหว่างอาคารประมาณ 1 เท่าของความยาวของอาคาร (มาลินี ศรีสุวรรณ, 2543: 122)

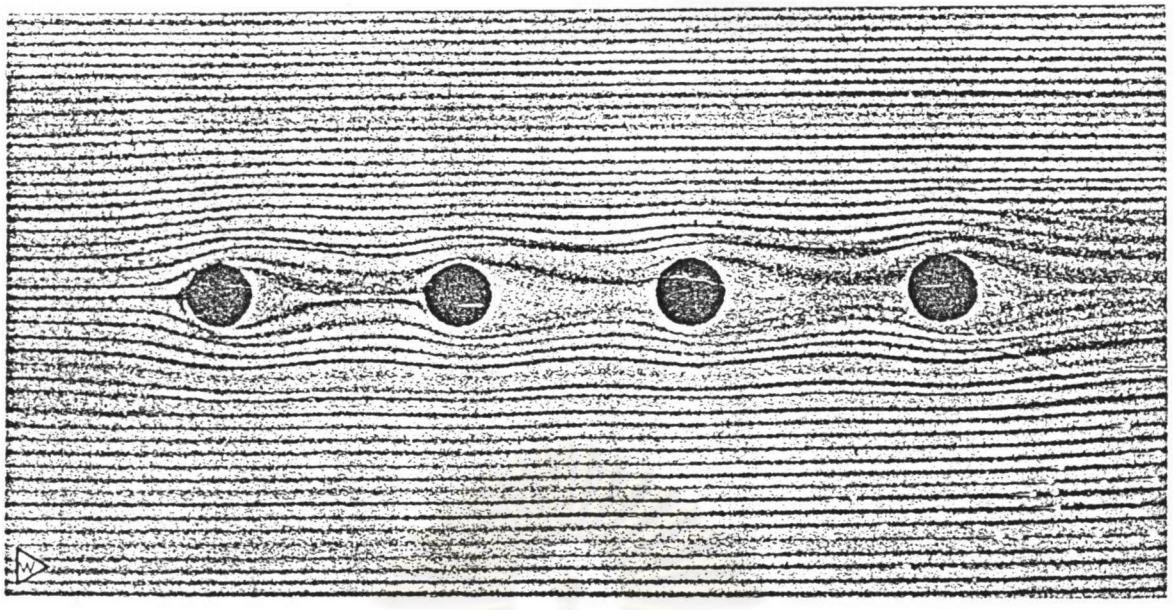

รูปที่ 2.3 แสดงอิทธิพลของลมที่มีต่ออาคารที่มีระยะห่างระหว่างอาคารประมาณ 3 เท่าของความยาวของอาคาร (มาลินี ศรีสุวรรณ, 2543: 122)

2.3.2 ปัจจัยด้านรูปทรง ช่องเปิด และผนังอาคาร

รูปทรงอาคาร

รูปทรงของอาคารเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อปริมาณการรั่วซึมของอากาศ อาคารใดๆ ที่มีพื้นที่หน้าตัดด้านที่รับแรงปะทะของกระแสลม เป็นแนวขวางอีกทั้งมีช่องเปิดเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้การรั่วซึมของอากาศมากตามไปด้วย เช่น อาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่หันด้านยาวของอาคารรับแนวกระแสลม จะมีการรั่วซึมมากกว่าอาคารรูปทรงกระบอก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 2.4 แสดงทิศทางกระแสลมที่มากระทบกับอาคารที่มีรูปทรงต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อปริมาณการรั่วซึมของอากาศที่ต่างกันด้วย

เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างพื้นที่ผิวภายนอกอาคารต่อพื้นที่ใช้สอยของอาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจตุรัส และรูปทรงกระบอก ซึ่งแต่ละอาคารมีพื้นที่ใช้สอยเท่ากัน จะพบว่าอาคารแต่ละอาคารมีสัดส่วนดังนี้

อาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีสัดส่วนเท่ากับ 4.06
อาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมจตุรัส มีสัดส่วนเท่ากับ 3.79
อาคารรูปทรงกระบอก มีสัดส่วนเท่ากับ 3.56

ดังนั้นในการออกแบบอาคารจึงควรคำนึงถึงรูปทรงของอาคารด้วย อาคารที่ได้รับการออกแบบให้มีสัดส่วนระหว่างพื้นที่ผิวภายนอกอาคารต่อพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารน้อยที่สุด การรั่วซึมก็จะน้อยไปด้วย เมื่อเทียบกับอาคารที่มีขนาดพื้นที่ใช้สอยเท่ากัน

ช่องเปิด

การเลือกใช้ช่องเปิดในอาคาร นอกจากจะพิจารณาตามความเหมาะสมของการใช้งานแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการรั่วซึมของอากาศด้วย จากการศึกษาของศศิน วิบูลบัณฑิตยกิจ (พ.ศ. 2543) พบว่าหน้าต่างบานเกล็ดมีการรั่วซึมมากที่สุด ลำดับต่อมาคือ หน้าต่างบานเปิด หน้าต่างบานเลื่อน และช่องแสงติดตาย ตามลำดับ ดังนั้นถ้าเลือกใช้ช่องเปิดได้อย่างเหมาะสม ก็จะช่วยลดปริมาณการรั่วซึมของอากาศอีกด้วย

Type of Window or Door	Remarks	Wind Velocity, mph		
		5	10	30
Double-hung wood sash	Average window in wood frame, nonweatherstripped	0.12	0.65	1.73
	Same, weatherstripped	0.07	0.40	1.05
	Poorly fitted window in wood frame, nonweatherstripped	0.45	1.85	4.20
	Same, weatherstripped	0.10	1.57	1.53
Steel sash, rolled section	Architectural, projected	0.25	1.03	2.30
	Industrial, pivoted	0.87	2.90	6.20
	Residential casement	0.23	0.87	2.10
	Heavy casement section, projected	0.13	0.63	1.53
	Hollow metal, vertically pivoted	0.50	2.40	4.00
Ordinary wood or metal door	Well fitted, nonweatherstripped	0.90	1.80	4.20
	Same, weatherstripped	0.45	0.90	2.10
	Poorly fitted, nonweatherstripped	0.90	3.70	8.40
	Same, weatherstripped	0.45	1.85	4.20
Glass door	Good installation	3.20	9.60	19.0
Factory door	1/8-in. crack	3.20	9.60	19.0
Metal-sash windows	Aluminum, double-hung or sliding, weatherstripped	0.10	0.53	1.27

ตาราง 2.1 แสดงการรั่วซึมอากาศผ่านประตู-หน้าต่างประเภทต่างๆ (อัครเดช สินธุภัค, 2543: 189)

จากตารางข้างต้นนี้ จะพบว่าประตู-หน้าต่างแบบเดียวกัน ประตู-หน้าต่างแบบที่มี Weathers tripped จะมีปริมาณการรั่วซึมอากาศที่น้อยกว่า แบบที่ไม่มี Weathers tripped ดังนั้น การเลือกใช้ประตู-หน้าต่างที่มี Weathers tripped จะช่วยลดการรั่วซึมของอากาศได้อย่างมาก

ตำแหน่งช่องเปิดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรั่วซึมของอากาศ ถ้าประตู-หน้าต่างอยู่ในแนวตั้งฉากกับกระแสลม ก็จะได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมาก ทำให้การรั่วซึมอากาศมากตามไปด้วย แต่ถ้าประตู-หน้าต่างอยู่ในแนวที่ไม่ตั้งฉากกับกระแสลม ก็จะได้รับอิทธิพลจากกระแสลมน้อยตามไปด้วย ขึ้นอยู่กับทิศทางที่ประตู-หน้าต่าง ที่ทำกับทิศทางของกระแสลม

ผนังอาคาร

สำหรับอาคารที่มีการปรับอากาศแล้ว การเลือกใช้วัสดุก่อสร้างทำผนังอาคารมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันการรั่วซึมอากาศผ่านผนัง เนื่องจากพื้นที่ส่วนที่เป็นผนังอาคารมีมากกว่าส่วนที่เป็นช่องเปิด ถ้าผนังภายนอกอาคารเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด โดยไม่มีวัสดุปิดด้านใน ก็จะทำให้การรั่วซึมอากาศมีปริมาณที่มาก เมื่อเทียบกับผนังก่ออิฐ

จากการศึกษาของ Dickerhoff et al. และ Harrje and Born พบว่าการรั่วซึมอากาศในอาคารส่วนใหญ่ คิดเป็นเปอร์เซนต์ในแต่ละส่วนของอาคารได้ดังนี้

1. รอยต่อของวัสดุที่ใช้เป็นผนัง เช่นยิปซั่มบอร์ด มีการรั่วซึมอากาศประมาณ 35 %
2. ประตู-หน้าต่าง มีการรั่วซึมอากาศประมาณ 15 %
3. รูพรุนหรือช่องในเนื้อผนังที่เป็นโครงสร้าง มีการรั่วซึมอากาศน้อยกว่า 1 %

ดังนั้นการเลือกใช้ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดหรือวัสดุอื่นๆ ที่มีรอยต่อวัสดุเป็นจำนวนมาก เมื่อนำมาใช้ในอาคารปรับอากาศ ก็จะทำให้เกิดการสูญเสียพลังงานในการปรับอากาศเป็นจำนวนมาก ย่อมทำให้เกิดการรั่วซึมอากาศได้มาก แต่ถ้ามีวัสดุปิดด้านใน ก็จะช่วยลดการรั่วซึมได้ในระดับหนึ่ง และจากการศึกษาของ St. Louis, MO utility company, Union Electric พบว่า การติดวัสดุกันการรั่วซึมบริเวณด้านในของผนังที่มีรอยต่อ จะช่วยลดปริมาณการรั่วซึมได้ 50 % ของผนังที่ไม่ได้ใช้วัสดุกันการรั่วซึม

จากการศึกษาของสุวิชา เบญจพร (พ.ศ. 2543) พบว่าวัสดุที่เป็นเซลล์เปิด ซึ่งมีความพรุนในเนื้อวัสดุเป็นจำนวนมาก ย่อมทำให้อากาศสามารถรั่วซึม และพาความชื้นแทรกซึมในเนื้อวัสดุ จนถึงผิวผนังภายในได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับผนังระบบฉนวนกันความร้อนภายนอก ที่ใช้วัสดุที่เป็นเซลล์กึ่งปิด หรือเซลล์ปิด เช่นโฟม เป็นฉนวนป้องกันการถ่ายเทความร้อน และความชื้นเข้าสู่ภายในอาคาร อีกทั้งยังช่วยในการป้องกันการรั่วซึมของอากาศอีกด้วย

2.3.3 ปัจจัยทางด้านผู้ใช้อาคารและระบบเครื่องกลที่ใช้ภายในอาคาร

ผู้ใช้อาคาร

ในอาคารปรับอากาศ ที่มีผู้ใช้สอยอาคารเป็นจำนวนมาก การเปิด-ปิดประตูทางเข้าอาคาร แต่ละครั้งจะเกิดการรั่วซึมอากาศเป็นจำนวนมาก ทำให้เครื่องปรับอากาศต้องสูญเสียพลังงานในการปรับอากาศเป็นปริมาณมหาศาล เช่น"ถ้าเปิดประตูบาน ขนาด 1เมตร x2 เมตร ในด้านใต้ลมช่วงบ่ายของเดือนเมษายน โดยมีความเร็วลมภายนอกประมาณ 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถ้าลมเคลื่อนเข้าสู่ตัวอาคารเป็นเวลา 1 นาที จะต้องเพิ่มภาระในการลดอุณหภูมิให้กับอาคารประมาณ 12.6 เมกะจูล(12,000 บีทียู) นั่นก็หมายความว่า ถ้าเปิดประตูค้างไว้เพียง 1 นาทีจะต้องใช้เครื่องปรับอากาศขนาด 1 ตันเป็นเวลานาน 1 ชั่วโมงในการลดความชื้นและอุณหภูมิให้กับกระแสลม ที่ผ่านเข้ามาในอาคารโดยผ่านประตูบานดังกล่าว" (สุนทร บุญญาธิการ: 2542 หน้า56)

ตาราง 8-17 การแทรกซึมเนื่องจากการเปิดประตู

Application	CFM per Person entering Room per Door		
	72-in. Revolving Door	36-in. Swinging Door	
		No Vestibule	Vestibule
Bank	6.5	8.0	6.0
Barber shop	4.0	5.0	3.8
Candy and soda	5.5	7.0	5.3
Cigar store	20.0	30.0	22.5
Department store (small)	6.5	8.0	6.0
Dress shop	2.0	2.5	1.9
Drug store	5.5	7.0	5.3
Hospital room		3.5	2.6
Lunch room	4.0	5.0	3.8
Men's shop	2.7	3.7	2.8
Restaurant	2.0	2.5	1.9
Shoe store	2.7	3.5	2.6

ตาราง 2.2 การรั่วซึมอากาศอันเนื่องจากการเปิดประตูของผู้ใช้อาคาร(อัครเดช สินธุภัค, 2543: 173)

ระบบเครื่องกลภายในอาคาร

ในอาคารที่มีการปรับอากาศ การใช้พัดลมดูดอากาศในการนำอากาศจากภายนอกเข้ามาภายในอาคาร เพื่อระบายอากาศนั้น เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เครื่องปรับอากาศต้องสูญเสียพลังงานในการลดอุณหภูมิของอากาศที่เข้ามา จากการศึกษา(สุนทร บุญญาธิการ: 2542 หน้า57) หากใช้พัดลมดูดอากาศขนาด 100 ลิตรต่อวินาที (212 ลูกบาศก์ฟุตต่อนาที) ซึ่งเป็นพัดลมขนาดเล็กที่นิยมใช้กันทั่วไปในห้องน้ำ โดยเปิดเป็นเวลานาน 1 ชั่วโมง ในเดือนเมษายน ซึ่งมีปริมาณพลังงานที่ต้องใช้ในการลดความชื้น และอุณหภูมิอากาศให้กับอากาศต่อ 1 ลิตรต่อวินาทีของปริมาณอากาศค่อนข้างสูงมาก คือมีค่าเฉลี่ยพลังงานสูงถึงชั่วโมงละ 44.7 วัตต์ ต่อลิตรต่อวินาที (72 บีทียูต่อลูกบาศก์ฟุตต่อนาที) จะทำให้ต้องสูญเสียพลังงานให้กับการลดอุณหภูมิ ของเครื่องปรับอากาศขนาด 1.3 ตัน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรั่วซึมอากาศ

2.4 อัตราการไหลเวียนของอากาศ (Air Exchange Rate)

อัตราการไหลเวียนของอากาศนี้ใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างการไหลของอากาศกับปริมาตร โดยมีสัญลักษณ์ คือ I

$$I = Q / V$$

โดยที่ Q คือ ปริมาณของอากาศที่ไหลเข้าสู่อาคาร มีหน่วยเท่ากับ cfm
V คือ ปริมาตรของห้องภายใน มีหน่วยเป็นลูกบาศก์ฟุต

อัตราการไหลเวียนของอากาศ เป็นหน่วยที่ต้องใช้ในการเทียบระหว่าง 1/ เวลา อาทิเช่น เมื่อหน่วยเวลาเท่ากับ 1 ชั่วโมง เพราะฉะนั้น อัตราการไหลเวียนของอากาศ ก็จะเรียกว่า Air Change per Hour (AHC)อัตราการไหลเวียนของอากาศนี้สามารถที่จะจำแนกออกได้เป็นหลาย ๆ แบบในแต่ละสถานะภาพ เช่น อัตราการไหลเวียนของอากาศของอาคารทั้งหลังที่ได้จาก Air Handling Unitนั้นคำนวณได้จากปริมาณการไหลเวียนของอากาศที่เข้าสู่อาคารเปรียบเทียบกับปริมาตรของอาคารหรือพื้นที่ที่ต้องจ่ายให้ จึงทำให้สามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า Nominal Air Exchange Rate หรือ In ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$In = Qoa / V$$

โดยที่ Qoa คือ ปริมาณของอากาศภายนอกที่เข้าสู่อาคาร ซึ่งรวมระหว่าง Ventilation และ Infiltration แต่ทั้งนี้ไม่ได้รวมถึงอากาศที่ใช้ในการไหลเวียน

การคำนวณปริมาณอากาศที่รวมการไหลเวียนจะใช้สมการต่อไปนี้ คือ Space Air Exchange Rate หรือ Qsa เป็นการเปรียบเทียบระหว่างอัตราลมจ่าย (Supply Air Flow Rate) ต่อปริมาตร และเป็นสมการที่พบได้บ่อยในการคำนวณ ประเมินประสิทธิภาพของ Supply Air Diffuser และ Space Air Mixing

$$Is = Qsa / V$$

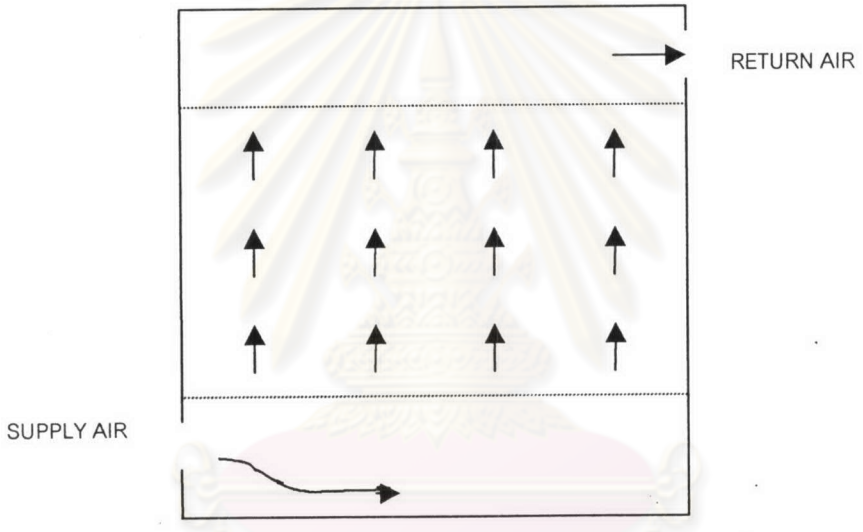

รูปภาพที่ 2.5 Displacement flow within a space (ASHRAE 1997 : p25.2)

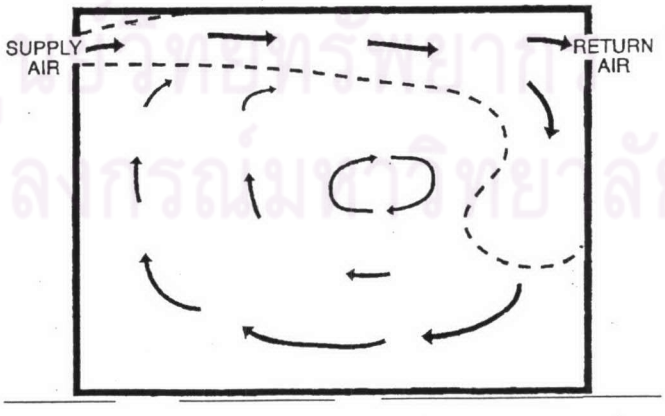

รูปภาพที่ 2.6 Entrainment flow within a space (ASHRAE 1997 : p25.2)

2.5 ค่า Time Constant

ค่า Time Constant τ คือ หน่วยของเวลา (โดยปกติจะใช้เป็นชั่วโมง หรือวินาที) ที่ใช้ในการอธิบายเรื่องของการรั่วซึมและการ Ventilation ซึ่งสามารถที่จะอธิบายได้ว่า หนึ่งหน่วยของ Time Constantคือ เวลาที่ต้องใช้ในการเคลื่อนย้ายอากาศปริมาณ 1 Air Change เพื่อแทนที่อากาศที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้เป็นส่วนกลับของสมการ เรื่อง อัตราการไหลเวียนของอากาศ

$$\tau = 1/ / = V/Q$$

ค่า Nominal time constant เป็นการเปรียบเทียบระหว่างปริมาตรของอาคารหรือโซนภายในกับปริมาตรอากาศภายนอก (Outdoor air flow rate)

$$\tau_N = V/Qoa$$

เช่นเดียวกันกับ Nominal air exchange rate ค่า Nominal time constant ไม่สามารถที่จะอธิบายการไหลเวียนของอากาศภายในอาคารได้และยังไม่สามารถแสดงลักษณะของการกระจายอากาศจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ที่ไม่ติดต่อกันภายในอาคารหรือโซนได้

ค่า Space time constant เป็นค่าที่ใช้เปรียบเทียบระหว่างปริมาตรของพื้นที่ภายในกับผลรวมของอากาศดีที่จ่ายให้กับพื้นที่นั้น ๆ และเป็นส่วนกลับของค่า Space air exchange rate

$$\tau s = V / Qsa$$

ค่า Space time constant นี้เป็นค่าที่รวมถึงอิทธิพลที่เกิดจากอากาศที่ใช้หมุนเวียนภายในพื้นที่ หากมีการเกิดการรั่วซึมของอากาศในพื้นที่ ก็สมควรที่จะใช้การรั่วซึมของอากาศรวมอยู่ในการประเมินทั้งค่า Space air exchange rate และค่า Space time constant

2.6 แนวคิดพื้นฐานการเกิดภาระการทำความเย็น (cooling load)

อากาศภายนอกที่เข้าสู่อาคาร เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งที่ส่งผลต่อภาระการปรับอากาศ (การทำความร้อนในภูมิอากาศหนาว การทำความเย็น การไล่ความชื้นและการสร้างความชื้นในภูมิอากาศหนาว) ซึ่งทำให้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ต้องมีการควบคุมการรั่วไหลของอากาศเข้าสู่อาคารให้น้อยที่สุด การรั่วซึมของอากาศจะส่งผลต่อภาระการทำความเย็นหรือความร้อนในอาคารบ้านพักอาศัยธรรมดา ประมาณร้อยละ 20-40 ของภาระการทำความเย็นทั้งหมด แต่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นจะส่งผลโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 60 ของภาระการทำความเย็นทั้งหมด (สุนทร บุญญาธิการ : 2540)

อากาศที่รั่วซึมเข้าสู่อาคารจะสร้างภาระการทำความเย็นได้ 3 ทาง คือ

1. อากาศที่รั่วซึมเข้ามาจะมีอุณหภูมิที่สูงกว่าอากาศภายใน ซึ่งค่าการใช้พลังงานเพื่อใช้กับความร้อนแบบ sensible สามารถอธิบายได้ด้วยสมการดังนี้

$$qs = 60\ Q\ \rho\ cp\ \Delta t$$

โดยที่ qs = sensible heat load, Btu/h

Q = air flow rate, cfm

ρ = air density, lb_m/ft^3 (ประมาณ 0.075)

cp = specific heat of air, Btu/lb. F (ประมาณ 0.24)

Δt = ความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิภายนอกและภายใน, F

2. อากาศจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ Moisture content ของอากาศภายในอาคาร ซึ่งค่าการใช้พลังงานเพื่อใช้กับความร้อนแบบ Latent สามารถอธิบายได้ด้วยสมการดังนี้

$$ql = 60\ Q\ \rho\ p\ h_{fg}\ \Delta W$$

โดยที่ ql = latent heat load, Btu/h

h_{fg} = latent heat of vapor at appropiate air temperature, Btu/lb_m (ประมาณ 1000)

ΔW = humidity ratio of indoor air minus humidity ratio of outdoor air, lb_m water/lb_m dry air

3. ประการสุดท้ายอากาศที่รั่วไหลเข้าสู่อาคารจะไปเพิ่มภาระการทำความเย็นได้โดยการก่อให้เกิดการลดประสิทธิภาพของวัสดุ ที่ใช้เป็นฉนวนให้กับอาคารจากการเพิ่มอัตราการส่งผ่านความร้อนเข้าสู่อาคาร ซึ่งประสิทธิภาพที่ลดลงไปนี้ของระบบฉนวนอาคารยังยากที่จะอธิบายหรือใช้การคำนวณได้ แต่ก็เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถก่อให้เกิดการควบแน่นของหยดน้ำในอากาศ บริเวณภายนอกหรือภายในเนื้อฉนวนได้ อันเป็นผลให้เกิดเชื้อราและเชื้อโรคได้ต่อไปในที่สุด

2.7 คุณภาพของอากาศภายในอาคาร (Indoor Air Quality)

ปัจจุบันคุณภาพอากาศในอาคารยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า ควรที่จะมีระดับในการประเมินอย่างไร แต่เป็นที่ทราบจากการศึกษาแล้วว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดมลภาวะที่ส่งผลต่อการเกิดคุณภาพของอากาศที่ต่ำลงก็เนื่องมาจาก ความชื้น คาร์บอนไดออกไซด์ กลิ่น การสูบบุหรี่ เฟอร์นิเจอร์ สีจากการก่อสร้างและมลพิษที่เกิดจากวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างอาคาร รวมไปถึงการระบายอากาศที่พอเพียงต่อผู้ใช้อาคาร ซึ่ง ASHRAE กำหนดให้มีปริมาณ 15 cfm ต่อผู้ใช้อาคาร 1 คน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในเรื่องของอากรควบคุมสภาพมลภาวะ ซึ่งสามารถที่จะคำนวณได้ในกรณีของการควบคุมแบบ Steady state คือ

$$Ci = Co + s/Qoa$$

โดยที่ Ci = steady state indoor concentration, $\mu g/ft^3$

Co = outdoor concentration, $\mu g/ft^3$

S = total pollutant source strength, $\mu g/min$

Qoa = ventilation rate, cfm

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากข้อมูลจะพบว่า การรั่วซึมของอากาศก็มีความจำเป็นต่อการใช้งานในอาคารในระดับหนึ่ง เนื่องจากอาคารพักอาศัยจะไม่มีส่วนที่ใช้ระบายอากาศด้วยเครื่องกล หรือ exhaust air ดังนั้นปริมาณอากาศบริสุทธิ์ที่จ่ายให้กับผู้ใช้อาคาร ปริมาณ 15 cfm ต่อคนนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมาก จากการรั่วซึมของอากาศเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการควบคุมการรั่วซึมของอากาศก็จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการใช้งานอากาศบริสุทธิ์ของผู้ใช้อาคารอีกทางหนึ่งด้วย

Table 1 Indoor Air Pollutants and Sources

Sources	Pollutant Types
OUTDOOR	
Ambient air	SO_2, NO, NO_2, O_3, hydrocarbons, CO, particulates, bioaerosols
Motor vehicles	CO, Pb, hydrocarbons, particulates
Soil	Radon, organics
INDOOR	
Building construction materials	
Concrete, stone	Radon
Particleboard, plywood	Formaldehyde
Insulation	Formaldehyde, fiberglass
Fire retardant	Asbestos
Adhesives	Organics
Paint	Mercury, organics
Building contents	
Heating and cooking combustion appliances	CO, NO, NO_2, formaldehyde, particulates, organics
Furnishings	Organics
Water service: natural gas	Radon
Human occupants	
Metabolic activity	H_2O, CO_2, NH_3, odors
Human activities	
Tobacco smoke	CO, NO_2, organics, particulates, odors
Aerosol spray devices	Vinyl chloride, organics
Cleaning and cooking products	Organics, NH_3, odors
Hobbies and crafts	Organics
Damp organic materials, stagnant water Coil drain pans Humidifiers	Bioaerosols

ตารางที่ 2.3 มลพิษทางอากาศและแหล่งกำเนิด (ASHRAE 1997 : p25.4)

2.8 อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงปริมาตรอากาศ (Air Change Effectiveness)

Ventilation Effectiveness หมายถึง ความสามารถของระบบกระจายอากาศที่ใช้ในการนำอากาศที่เกิดเป็นมลภาวะจากภายในออกสู่ภายนอก ในขณะที่ Air change Effectiveness หมายถึงความสามารถของระบบกระจายอากาศในการนำอากาศที่จะใช้ในการ Ventilation เข้ามาสู่อาคารหรือพื้นที่ต่าง ๆ ของอาคารนั้น ๆ ได้ ในรายละเอียดของ Air change Effectiveness แยกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.8.1 อายุของอากาศ (Age of Air)

อายุของอากาศ หรือ θage (Sandberg : 1981คือ ความยาวของช่วงเวลาที่อากาศภายนอกบางส่วนอยู่ในอาคาร โซนหรือพื้นที่ใด ๆ ของอาคาร อากาศที่มีอายุน้อยที่สุด คือ อากาศบริเวณจุดที่อากาศภายนอกเข้าสู่อาคารไม่ว่าด้วยระบบธรรมชาติหรือใช้ระบบเครื่องกลกระทำหรือด้วยการรั่วซึมเข้ามาของอากาศ (Grieve : 1989) ส่วนอากาศที่มีอายุมากที่สุด คือ อากาศที่อาจจะเป็นบริเวณเดียวกันกับอากาศที่มีอายุน้อยที่สุดในอาคารหรือ บริเวณที่ใช้ระบายอากาศเสียออก (exhaust air) ด้วยความแตกต่างของระบบที่ใช้ในการกระจายอากาศที่มีอายุมาก จะเป็นอากาศที่มีคุณภาพต่ำกว่าอากาศที่มีอายุน้อยกว่าสำหรับในบริเวณเดียวกัน อายุของอากาศจะมีน้อยโดยปกติเป็นนาที หรือวินาที ด้วยเหตุนี้เองทำให้อายุของอากาศไม่ได้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพหรือตัววัดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ดี แนวคิดเรื่องของอายุของอากาศจึงนิยมใช้ในประเทศแถบยุโรปและเริ่มแพร่กระจายเข้าสู่ประเทศแถบอเมริกาเหนือต่อมา

การวัดเรื่องอายุของอากาศสำหรับอาคารที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ สามารถที่จะใช้วิธีการวัดด้วย Tracer gas Method ได้โดยการใช้ทั้งแบบ decay (step-down) และ growth (step-up) ค่าเฉลี่ยของโซนหรือที่เรียกว่า Nominal age of air (θage, N) สามารถที่จะประมาณได้โดยการวัดส่วนที่หลงเหลือของ Tracer gas บริเวณ Exhaust air สำหรับ The local age of air (θage, L) สามารถที่จะประเมินผ่านกรรมวิธีวัดแบบ Tracer gas ในบริเวณจุดใด ๆ ก็ได้ ที่ต้องการทดสอบในพื้นที่ เช่น บริเวณโต๊ะที่ทำงาน เป็นต้น อายุของอากาศสามารถที่จะคำนวณโดยการใช้สมการได้ดังนี้

$$\theta age = \frac{C\,in - C}{C\,in - C\,o}\, d\theta$$

โดยที่ C_o = concentration of tracer gas being injected

เนื่องจากการประมาณอายุของอากาศ จำเป็นที่จะต้องใช้การคำนวณ integration ของเวลาที่ระยะอนันต์ ดังนั้น exponential จึงจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเข้าไปท้ายสมการ เพื่อให้ทราบ concentration data (Farrington et al. : 1990)

2.8.2 Air change Effectiveness

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปริมาตรอากาศที่เปลี่ยนแปลง ($\varepsilon_{/}$) เป็นการคำนวณที่ไม่มีมิติ (Non dimensional) ของอากาศที่ผ่านเข้าสู่อาคาร คำนิยามหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้คือ อัตราส่วนของเวลาต่ออายุของอากาศ หรือ

$$\varepsilon_{/} = \tau / \theta \text{ age}$$

Nominal air change effectiveness หรือ $\varepsilon_{/,N}$ เป็นการแสดงผลกระทบที่เกิดจากอากาศภายนอกที่เข้าสู่อาคารทั้งอาคาร พื้นที่หรือโซน สามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$\varepsilon_{/,N} = \tau_N / \theta \text{ age, N}$$

The Local air change effectiveness หรือ $\varepsilon_{/,L}$ เป็นการแสดงผลกระทบที่เกิดจากอากาศภายนอกที่เข้าสู่จุดใดจุดหนึ่งที่เป็นการเฉพาะในพื้นที่ สามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$\varepsilon_{/,L} = \tau_L / \theta \text{ age, L}$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.9 ระบบกลศาสตร์การเคลื่อนที่ (Driving Mechanism)

การไหลเวียนอากาศธรรมชาติ (Natural ventilation) และการรั่วซึมของอากาศ จะถูกขับดันจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ 1.ความดันที่เปลี่ยนแปลงผ่านเปลือกอาคารจากลม 2. ความหนาแน่นของอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างภายใน และภายนอกอาคาร เช่น Buoyancy หรือ การเกิด the stack effect และ 3. การใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องควบคุมการเผาไหม้ ระบบ Leaky forced-air thermal distribution และระบบ ventilation โดยการใช้เครื่องกล

ความแตกต่างของแรงดันระหว่างภายในและภายนอกในแต่ละที่ตั้ง มักที่จะขึ้นอยู่กับค่าสูงสุดของ Driving Mechanism เช่นเดียวกันกับลักษณะเฉพาะของช่องเปิดต่าง ๆ ในอาคาร ตัวอย่างเช่น ที่ตั้งของช่องเปิดในอาคาร ความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของความดันอากาศและอัตราการไหลของอากาศในแต่ละช่องเปิด

ความดันของอากาศที่แตกต่างไหลผ่านเปลือกของอาคาร จะตั้งอยู่บนฐานของความต้องการมวลอากาศที่เข้าสู่อาคารจะต้องมีปริมาณที่เท่า ๆ กันกับมวลอากาศที่ออกจากอาคาร ตามปกติความแตกต่างของความหนาแน่นอากาศระหว่างภายใน และภายนอกอาคารสามารถที่จะเพิกเฉยได้ ดังนั้นเรื่องที่ต้องพิจารณาคือ เรื่องของปริมาตรของอากาศที่ไหลเข้าสู่อาคารต้องมีปริมาตรเท่ากับอากาศที่ออกจากอาคาร จากข้อตกลงเบื้องต้นเหล่านี้ พอที่จะกล่าวได้ว่า ความแตกต่างของความดันบริเวณเปลือกอาคารสามารถประมาณได้ แต่อย่างไรก็ตามการประมาณได้นี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประมาณต้องทราบรายละเอียดในจุดต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน ไม่อย่างนั้นก็จะไม่สามารถที่จะประมาณอย่างถูกต้องได้

เมื่อลมเข้าปะทะเปลือก หรือผิวของอาคารด้านใดด้านหนึ่งก็จะสร้างการกระจายของ static pressureบนผิวด้านนอกของอาคารนั้น ขึ้นกับทิศทางของลมที่มากระทำ ความเร็วลม ความหนาแน่นของอากาศ ทิศทางของผิวที่รับ และสภาพโดยรอบพื้นผิวนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ดีการกระจายของความดันนี้ก็อาจจะไม่เกิดขึ้นได้ เนื่องมาจาก 1. ไม่มีแรงอื่น ๆ มากระทำกับอาคาร 2. ไม่มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างภายในและภายนอกอยู่ก่อนแล้ว 3. ไม่มีอากาศไหลผ่านอาคาร ความแตกต่างของความดันสามารถที่จะประเมินได้จาก static pressureภายในตามสมการดังนี้

$$\Delta P = P_o + P_w - P_i$$

เมื่อ ΔP ความแตกต่างของความดันระหว่างภายในและภายนอกในที่หนึ่ง หรือในน้ำ

P_o static pressure บริเวณความสูงอ้างอิง ที่ไม่มีการรบกวนการไหล in of water

P_w ความดันลมในที่หนึ่ง in of water

P_i ความดันภายในที่ความสูงของที่ตั้ง in of water

ถ้าไม่มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างภายนอกและภายในอยู่ก่อนแล้ว ค่า static pressure ภายใน (P i) จะลดลงเป็นเส้นตรงจากความสูงในอัตราที่ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิภายใน อัตราของความดันที่ลดลง มีค่าเท่ากับ ρ i g, เมื่อค่า ρ i มีค่าเท่ากับค่าเฉลี่ยของความหนาแน่นอากาศภายในและค่า g มีค่าเท่ากับความเร่งที่เกิดจากแรงโน้มถ่วงโลก ค่า static pressure ภายในจะมีค่าเท่ากันกับค่าผลรวมของอากาศที่ไหลเข้าสู่อาคาร มีค่าเท่ากับผลรวมของอากาศที่ไหลออกนอกอาคาร นอกจากนี้ ค่า static pressure ภายในยังสามารถที่จะคำนวณได้จากการนำผลรวมอากาศที่ไหลผ่านช่องเปิดแต่ละช่องในอาคาร ในฐานะของความดันภายใน นำผลรวมที่ได้เหล่านี้มารวมกัน ตั้งให้ผลลัพธ์ที่ได้มีค่าเท่ากับศูนย์ แล้วนำไปแก้ปัญหาต่อไป อย่างไรก็ตามการที่จะแก้ปัญหาสมการของแรงดันที่เกิดขึ้นภายในด้วยวิธีเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องทราบที่ตั้งของช่องเปิดแต่ละช่องเปิด ค่าของ P w ในแต่ละช่องเปิด และความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลของอากาศและความแตกต่างของความดันที่เกิดขึ้นในแต่ละช่องเปิดเช่นเดียวกัน

เมื่อความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างภายในและภายนอกมีอยู่เดิมแล้ว จะเกิดการลดหลั่นของ ΔP_s ของความแตกต่างของความดันอากาศ การเกิดปรากฏการณ์นี้หรือ Stack gradient เป็นผลมาจากความสูงและความแตกต่างของความดันตามที่เกิดจากสมการ เรื่องลมซึ่งตอนนี้สามารถที่จะเขียนขึ้นเป็นสมการใหม่ได้ ดังนี้

$$\Delta P = P_o + P_w - P_{i,r} + \Delta P_s$$

ค่าตัวแปร P i, r คือ ค่าของ static pressure ภายในที่ความสูงอ้างอิงหนึ่ง และเช่นเดียวกันในการแก้ปัญหาสมการที่เกิดขึ้น จะต้องให้มีค่าอากาศที่ไหลเข้าสู่อาคารเท่ากับค่าที่อากาศไหล

ออกนอกอาคาร ผลรวมทั้งหมดของการไหลของอากาศผ่านทางช่องเปิดสามารถที่จะตั้งให้มีค่าเท่ากับศูนย์ได้เพื่อที่จะใช้ในการแก้สมการหาความดันภายในที่ความสูงอ้างอิงต่อไป

2.9.1 **ความดันลม** Wind Pressure

ความดันลมที่เกิดขึ้น มีปัจจัยที่เกิดจาก มุมของลมที่มากระทำ (Wind angel) และรูปร่างของอาคาร (building shape) ความดันของลมหรือความเร็วของลม (Velocity Head) สามารถที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้มาคำนวณได้ (Bernoulli's equation) โดยที่ถือว่าความสูงหรือความดันไม่มีการสูญเสีย จากสมการ

$$P_v = C_p \rho \nu^2 / 2$$

โดยที่ P_v ความดันผิวที่เกี่ยวข้องกับ static pressure บริเวณส่วนที่ไม่ถูกรบกวน

ρ air density, kg/m^3 ประมาณ 1.20

ν ความเร็วลม m/s

C_p surface pressure coefficient, dimensionless

หรือสามารถที่จะเขียนใหม่ได้เป็น

$$\Delta P = P_o + C_p \rho (\nu^2 / 2) - P_i$$

โดยที่ C_p เป็นฟังชั่นของที่ตั้งอาคารและทิศทางลม

ความดันลมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ เนื่องมาจากความเร็วลมที่เปลี่ยนแปลงมาจากความสูงหรืออุณหภูมิ ตัวอย่างเช่น ความสูงจากระดับน้ำทะเล 1500 เมตร หรืออุณหภูมิของอากาศเปลี่ยนแปลงจาก –30 ถึง 20 องศาเซลเซียส ความหนาแน่นของอากาศจะลดลงประมาณร้อยละ 20 หากความสูงและอุณหภูมิของอากาศยังคงเพิ่มต่อไปอย่างคงที่แล้ว ความหนาแน่นของอากาศอาจที่จะลดลงถึงร้อยละ 45 ได้

ความเร็วลมจะมีค่าเท่ากับศูนย์ บริเวณที่เป็นผิวดินและจะมีค่าสูงมากขึ้นเมื่อมีความสูงเพิ่มมากขึ้น จากการทดลองของอาคารที่มีความสูงน้อย 8 อาคาร และอาคารที่มีความสูงมาก 1 อาคาร (Swami and Chandra , 1988)สามารถ นำมาสร้างสมการทำนายผลออกมาได้ โดยที่ค่า Correlation coefficientเท่ากับ 0.80 ระหว่างมุมของลม อัตราส่วนของด้านอาคารและค่าเฉลี่ยของความดันบริเวณผิวเปลือกอาคาร มีค่าเท่ากับ

$$C_{p,n} = \ln[1.248 - 0.703\sin(a/2) - 1.175\sin^2(a) + 0.131\sin^3(2aG) + 0.769\cos(a/2) + 0.07G^2\sin^2(a/2) + 0.717\cos^2(a/2)]$$

โดยที่ $C_{p,n}$ ค่าปกติของ C_p

a ค่ามุมระหว่างทิศทางของลมกับด้านล่างของผนังที่พิจารณา, degree (angle between wind direction and outward normal of wall under consideration, degrees

G natural log of ratio of width of wall under consideration to width of adjacent wall

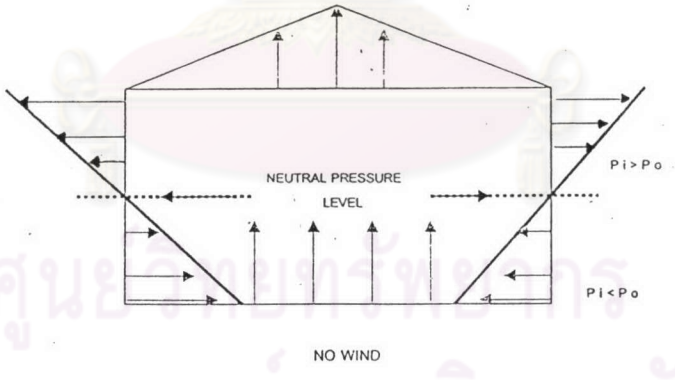

รูปภาพที่ 2.6 Pressure Differences Caused by stack Effect foe typical Structure (Heating) (ASHRAE 1997 : p25.8)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิทธิพลของการรั่วซึมของอากาศต่อการใช้พลังงานในอาคารปรับอากาศผ่านทางผนังและช่องเปิด โดย ศศิน วิบูลบัณฑิตยกิจ(พ.ศ. 2543)

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อการรั่วซึมของอากาศ และแสวงหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ที่ใช้ในการประเมินการสูญเสียพลังงานในการปรับอากาศจากการรั่วซึมของอากาศ ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ในการประเมินการสูญเสียพลังงานจากการรั่วซึมของอากาศผ่านทางผนังและช่องเปิด

ช่องเปิดที่ใช้ในการทดลองประกอบไปด้วย หน้าต่างบานเกล็ด หน้าต่างบานเปิด หน้าต่างบานเลื่อน และช่องแสงติดตาย รวมไปถึงผนังก่ออิฐฉาบปูนหนา 10 ซ.ม. เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วลมภายนอกกับอัตราการรั่วซึมของอากาศผ่านทางผนังและช่องเปิด แล้วนำมาสร้างสมการถดถอยแบบไม่เป็นเส้นตรง เพื่อทำนายผลจากข้อมูลที่รวบรวมได้ จากนั้นจึงนำมาใช้ในการประเมินการรั่วซึมของอากาศตลอดทั้งปี จากข้อมูลภูมิอากาศโดยคำนึงถึง ความร้อน ความชื้น และเอ็นทัลปีตลอดทั้งปี

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการรั่วซึมของอากาศคือ ประเภทของช่องเปิดและความเร็วลมภายนอกที่มากระทำ โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่องเปิดที่ทำการทดลองแล้ว สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ประเภทหน้าต่าง	**พลังงานที่สูญเสีย(บีทียู-ชม.ต่อปีต่อตร.ม.)**
หน้าต่างบานเกล็ด	3390
หน้าต่างบานเปิด	2138
หน้าต่างบานเลื่อน	192
ช่องแสงติดตาย	178
ผนังก่ออิฐ	1

สำหรับทิศที่มีอิทธิพลต่อการรั่วซึมมากที่สุดคือ ทิศใต้ เนื่องจากความเร็วลมภายนอกโดยเฉลี่ยสูงที่สุดและสม่ำเสมอตลอดทั้งปี

2.11 สรุปผลทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ข้างต้น จะพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการรั่วซึมของอากาศทางด้านที่ตั้งอาคาร และปัจจัยทางด้านผู้ใช้อาคาร มีผลต่อการรั่วซึมของอากาศอย่างมาก และเป็นการยากที่จะนำปัจจัยทั้งสองนี้ มาพิจารณาในการสร้างเกณฑ์สำหรับประเมินการรั่วซึมของอากาศในอาคารปรับอากาศ เนื่องจากปัจจัยทางด้านที่ตั้งอาคารนั้น มีอิทธิพลต่อความแรงของลม และทิศทางของลม ซึ่งกระแสลมเป็นปัจจัยทางธรรมชาติ และยากที่จะควบคุมได้ และในส่วนของปัจจัยทางทางด้านผู้ใช้อาคาร ก็เป็นปัจจัยที่ยากต่อการควบคุมเช่นกัน เนื่องจากขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการใช้สอยอาคารของคน

ดังนั้นปัจจัยที่นำมาใช้ในการพิจารณา เพื่อสร้างเกณฑ์สำหรับประเมินการรั่วซึมของอากาศในอาคารปรับอากาศจึงจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะประตู-หน้าต่าง และผนังอาคาร เท่านั้น และปัจจัยทางด้านรูปทรงอาคารนั้น พิจารณาทางด้านสัดส่วนพื้นที่ผิวอาคารภายนอกต่อพื้นที่ใช้สอย สำหรับทางด้านช่องเปิดนั้น ได้มีการทำวิจัยในส่วนหนึ่งไว้แล้ว โดย ศศิน วิบูลบัณฑิตยกิจ (พ.ศ. 2543) ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ประเภทหน้าต่าง	ปริมาณการรั่วซึม
หน้าต่างบานเกล็ด	มากที่สุด
หน้าต่างบานเปิด	มาก
หน้าต่างบานเลื่อน	น้อย
ช่องแสงติดตาย	น้อยที่สุด

ในส่วนของผนังอาคาร ผนังอาคารที่มีการรั่วซึมมากที่สุดได้แก่ผนังที่มีรอยต่อของวัสดุเป็นจำนวนมาก เช่นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหน้าต่างบานเกล็ดขณะปิด ที่มีปริมาณการรั่วซึมของอากาศมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผนังโครงเคร่าเบาที่มีวัสดุปิดด้านใน และผนังระบบฉนวนกันความร้อนภายนอก เป็นผนังที่มีการรั่วซึมของอากาศน้อยที่สุด เนื่องจากใช้วัสดุที่เป็นเซลล์กึ่งปิด และควรหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่เป็นเซลล์เปิด ที่มีความพรุนในเนื้อวัสดุเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้อากาศสามารถรั่วซึม และพาความชื้นแทรกซึมในเนื้อวัสดุ จนถึงผิวผนังภายในได้